

4. Обзор преподавания наук в Ришельевском лицее на 1844–1845 учебный год. – Одеса : Городская типография, 1844. – 18 с.
5. Обзор преподавания наук в Ришельевском лицее на 1856–1857 учебный год. – Одеса : Типография П. Францова, 1845. – 15 с.
6. Стандартизовані освітні вимірювання 2018 року у вищій юридичній освіті. Єдине фахове вступне випробування та Єдиний вступний іспит. Аналітичне дослідження / С. О. Мудрук ; упоряд. та ред. М. Я. Білак. – Київ : Ваіте, 2019. – 122 с.

Ключові слова: мовна підготовка, юридична освіта, вивчення іноземних мов, Одеська школа права, Ришельєвський лицей.

Ключевые слова: языковая подготовка, юридическое образование, изучение иностранных языков, Одесская школа права, Ришельевский лицей.

Key words: language training, legal education, foreign languages study, Odesa school of law, Richeliev Lyceum.

ЧЕНКОВА КАТЕРИНА ПИЛИПІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри історії держави і права*

ПРОБЛЕМИ ПЕРІОДИЗАЦІЇ ІСТОРІЇ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ДИТИНСТВА В УКРАЇНІ

Проблема періодизації історії правової охорони дитинства не є суто академічною, адже вивірена обґрунтована періодизація сама по собі несе потенціал нового знання про історико-правові явища. Досліджувати історико-правову природу охорони дитинства в Україні є доволі кропітким завданням, обумовлено це мінливими історичними умовами виникнення та розвитку української держави і права. Тим не менше, наявними є праці, в яких акцентується на періодизації становлення прав дитини. Так, Н.М. Опольська виділяє сім основних періодів становлення та розвитку прав і свобод дитини: 1) стародавні часи, які характеризуються масовими вбивствами та насиллям над дітьми; 2) князівська доба та литовсько-польський період (IX – XVII ст.), пов'язаний із визнанням права дитини на життя, установленням нерівності дітей залежно від походження; 3) юридичний статус дитини в період з XVIII – до сер. XIX ст. конструювався на основі батьківської влади, але в правових нормах прослідковувалося певне звузження її обсягу; 4) наприкінці XIX – на поч. XX ст. спостерігається поступове обмеження батьківської влади, пом'якшення правового статусу позашлюбних дітей та кримінальної відповідальності малолітніх злочинців; 5) у період Національно-демократичної революції (1917–1920 рр.) відбувається посилення забезпечення права дітей на освіту незалежно від статі, соціального походження; направленість на підвищення професійного рівня фахівців у галузі прав дитини та формування соціально активної поведінки дитини; 6) у період радян-

ської держави (з 1920 по 1991 рр.) виділено три етапи у сфері захисту та охорони дитинства: а) 1920–1930 рр. – етап докорінних змін. Радянське законодавство визнало, що всі діти є рівними перед законом; б) 1933–1945 рр. – етап пригнічення, пов'язаний із посиленням адміністративно-командної політики держави, штучним голодом, політичними репресіями та Великою Вітчизняною війною; в) 1959–1991 рр. – етап поступового розвитку, певного підвищення рівня охорони дитинства; 7) сучасний період характеризується активізацією діяльності державних органів у сфері захисту прав дитини, імплементацією міжнародних стандартів прав та свобод дитини в національне законодавство. Але залишається багато теоретичних та практичних проблем щодо охорони, реалізації, захисту прав і свобод дитини [4, с. 10-11].

О.М. Кудрявцева виокремлює сім основних періодів генезису конституційних прав дитини в Україні: 1) доконституційний період (від часів Київської Русі до прийняття Конституції П. Орлика 1710 р.); 2) період, який характеризується, у першу чергу, утвердженням конституційних основ захисту прав дитини (від 1710 р. – до 1918 р.); 3) період становлення радянської моделі захисту прав дитини (з 1918 р. – до закінчення II Світової війни в 1945 р.) – характеризується двома визначальними тенденціями: формуванням конституційних основ захисту прав дитини насамперед під впливом стандартів, закріплених у Веймарській конституції 1919 р. і Женевській декларації прав дитини 1924 р., та водночас нехтуванням цими правами під час II Світової війни; 4) період, що ознаменував розвиток міжнародних механізмів захисту прав дитини та їх імплементацію у вітчизняне конституційне законодавство (після II Світової війни 1945 р. – до ратифікації Україною Конвенції ООН про права дитини 1991 р.); 5) період став утвердженням конституційних основ захисту прав дитини в незалежній Україні (від ратифікації Україною Конвенції ООН про права дитини в 1991 р. – до прийняття Конституції України 1996 р.), що охарактеризувався установленням міжнародних стандартів прав дитини у т.з. «дитячій Конституції» – Конвенції по правах дитини 1989 р. та їх активною імплементацією в конституційне законодавство України; 6) період (від прийняття Конституції України 1996 р. – до 2014 р.) був пов'язаний насамперед із удосконаленням конституційних основ захисту прав дитини в Україні, запровадженням відповідних міжнародних правозахисних стандартів і нарощуванням правозахисного інструментарію в цій сфері; 7) новітній період (з 2014 р. і донині) – характеризується нагальною потребою удосконалення механізмів ефективного захисту прав дітей, у першу чергу, в зоні проведення антитерористичної операції, а також дітей, які стали вимушеними переселенцями з Криму та окремих районів Донецької та Луганської областей [3, с. 29-33].

Та оскільки відносини за участю дітей та молоді на сьогодні регулюються не лише конституційним, а й цивільним, сімейним, цивільно-процесуальним, трудовим, адміністративним, кримінальним, кримінально-процесуальним законодавством (відповідно, є можливість в рамках кожної галузі запропонувати періодизацію правової охорони дитинства та захисту прав дітей (напр. див. [1, с. 78–79]), саменаука

ювенального права, межуючи з відповідними галузевими науками, має використовувати їхні надбання і, водночас, збагачувати їх своїми висновками. Так, Н.М.Крестовська правильним та доцільним вважає виокремити такі основні етапи формування юридично-нормативного ставлення до дитини та дитинства: 1) від найдавніших часів до середини XIX ст. – слабо систематизовані правові постанови, які лише частково забезпечували виживання та розвиток дитини, не відокремлюючи дитину від сім'ї, точніше від батьківської влади та права власності. На цьому етапі дитина не сприймається як самостійний суб'єкт права. У праві, що діяло на українських землях, виокремлюються такі внутрішні періоди: давньоруський (IX – XIII ст.ст.); доба високого середньовіччя (XIV – XVII ст.ст.); постсередньовіччя (XVIII – середина XIX ст.); 2) із другої половини XIX ст. до 1917 р. – початок оформлення «дитячого» (ювенального) законодавства та ювенальних інституцій; 3) із 1917 р. до 1990 р. – поступовий відхід від ювенальної юстиції, посилення адміністративно-командних засад в ювенальному законодавстві, ювенальній політиці; 4) із 1990 р. до сьогодні – початок оформлення галузі ювенального права, який покладений ратифікацією Україною Конвенції ООН про права дитини, вироблення правових засад ювенальної політики та створення ювенальної юстиції [2, с. 78-79].

Кожна з наведених періодизацій історії правової охорони дитинства та захисту прав дітей є обґрунтованою та цінною з огляду на доктринальний підхід, адже кожен з періодів може стати напрямком окремого історико-правового дослідження.

Після проголошення незалежності України (1991 р.) охорона дитинства деякий час була не актуальною, оскільки спочатку потрібно було вирішувати загальнодержавні питання правонаступництва в політичній та економічній сферах. Зрештою Україна ратифікувала цілу низку міжнародних конвенцій та інших міжнародних нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей, а в 2001 р. було прийнято Закон України «Про охорону дитинства» [5], спрямований на забезпечення реалізації прав дитини на життя, охорону здоров'я, освіту, соціальний захист, усебічний розвиток та виховання її в сімейному оточенні. Закон встановлює основні засади державної політики в цій сфері, що ґрунтуються на забезпеченні найсуттєвіших інтересів дитини. Зрозуміло, що створення належних умов для виживання та виховання дітей та молоді лежить не тільки у площині правового регулювання, але саме воно здатне формалізувати та створити певний нормативний алгоритм вирішення цих проблем. Отже, саме наука ювенального права України здатна дати відповіді на виклики сучасності в цьому аспекті, надати практичні рекомендації щодо вирішення проблем охорони дитинства. А постійний незалежний внутрішній та зовнішній моніторинг процесу дотримання та забезпечення прав дітей надає можливість розуміти реальну ситуацію у сфері охорони прав дітей та робити певні висновки.

Список використаної літератури:

1. Коломоець Н.В. Адміністративно-правовий захист прав дитини в Україні: монографія. Харків: Панов, 2019. 352 с.

2. Крестовська Н.М. Ювенальне право України: генезис та сучасний стан: дис. ... д-ра юрид. наук. Одеса, 2008. 468 с.
3. Кудрявцева О.М. Генезис і перспективи утвердження та захисту конституційних прав і свобод дитини в Україні. Наше право. 2015. № 2. С. 28–34.
4. Опольська Н.М. Правове забезпечення прав та свобод дитини в Україні (загальнотеоретичний аспект): автореф: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. Київ, 2010. 22 с.
5. Про охорону дитинства: Закон України від 26 квітня 2001 р. № 2402–III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2402-14>

Ключові слова: охорона дитинства, права дитини, періодизація.

Ключевые слова: охрана детства, права ребёнка, периодизация.

Key words: childhood protection, child rights, periodization.

КОВАЛЬОВА АНАСТАСІЯ ЮРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри історії держави і права*

САНКЦІЇ ЗА ЗЛОЧИНИ, СКОЄНІ СЕРЕД НЕПОВНОЛІТНІХ У ПІСЛЯВОЄННІЙ УКРАЇНІ (40-60 рр. XX ст.)

Проблема правової політики по боротьбі зі злочинністю неповнолітніх є надзвичайно актуальною темою. Відсутність нормативної регламентації значущих питань, які відповідають потребам і тенденціям розвитку суспільства спричиняє зростання злочинності. Також негативним явищем у вітчизняному законодавстві є безсистемне та не своєчасне введення нової законодавчої бази. Завдання щодо подолання неповнолітньої злочинності завжди було невідкладним і злободенним. Дитину виховує її родина, оточуючі, навчальні заклади. Загальноприйнятою думкою є те, що виховання законслухняного громадянина лежить на плечах лише батьків і є вирішальною у подальшому розвитку особистості, проте твердження є частково вірним. Велику роль для розвитку здорової, щасливої, законслухняної родини, включаючи дітей, відіграє держава. Вона повинна забезпечити здоровий рівень життя своїм громадянам, подолати безробіття, створити більше робочих місць, використовувати ефективну стратегію по боротьбі із злочинністю. Хотіли б розглянути тяжкий після військовий період України 40-60 рр. XX ст., який був неймовірно скрутним для своїх громадян, багато дітей втратили своїх батьків на фронті, зросла кількість безпритульних, війна принесла бідність, голод, розруху. Після закінчення війни в країні налічувалося дуже велика кількість безпритульних, переляканих, голодних дітей, які втратили батьків. Всі вони потребували соціальної допомоги, тепла і турботи.

Кримінальна відповідальність та покарання неповнолітніх має свої особливості, які обумовлені недостатністю життєвого досвіду, соціаль-